

8. Romantismus ve světové literatuře

Nejen umělecký směr, ale také životní pocit. Ostrý protiklad klasicismu (studený racionalismus).

Vznik

Reakce na nové vztahy ve společnosti (znát). Se vznikem buržoazní kultury a národní otázky. Literatura nositel nových občanských ideálů.

Kapitalismus svou peněžní morálkou rozložil staré i nové ideje, lidské cizoty zpodobnil k užitém věcem. Svět ztrácel lidskou tvář (= odcizení). Člověk cítí osamění tím víc, čím víc vidí rozvoj svých schopností a touhy po plném životě (jenž nepřichází).

Anglie 18. / poč. 19. stol., mnohde pak celou 1. pol. 19. stol.

Subjektivismus, individualismus (v nich hledá pochopení světa). Ostrý protiklad klasicismu (kde člověk podřízen nadosobnímu, absolutnímu). Tvůrčí svoboda jedince, harmonie s přírodou. Inspirace gotikou. Preromantismus.

Rozum - cit, řád - svoboda, symetrie - bizarnost, antika - gotika, společnost - jedinec, normy - nespoutanost.

Základem konflikt (ideál vs skutečnost; rozvinutý jedinec vs nelidská realita; vypjatá subjektivita vs nepohnutelnost, necitelnost světa). Smysl pro svobodu jedince naráží na nesvobodu společenskou, ekonomickou, politickou. Různá východiska z deziluze.

Východisko - klidné

Iluzorní svět (vyšší, hodnotnější). Historie - Scott, fantazie - ETA Hoffmann, legendy - Chateaubriand, láska - Tyl, lidová a mytologie - Erben.

Východisko - revolta

I svým životem příkladem. Byron, Mácha.

Dominuje próza. Lyrika intimní a reflexivní. Básnická povídka: Byronská básnická povídka je veršovaná lyrikoepika. Poéma (Puškin, Lermontov) je básnická povídka v Rusku. U nás Máj.

Hrdina

Většinou autobiografický. Nekonvenční zjev. Dobro nemá slušivý kabát (kontrast). Neporozuměný individualista. Nešťastná láska. Rozpor srdce asvěta končí tragicky.

Prostředí.

Anglie

George Gordon Byron (1788-1824)

Z aristokratické rodiny, život v cizině (např. u revoluce v Řecku). - Childe Haroldova pout' (1812) - autobiografický moderní epos. Hrdina přesyacen planým životem, toulky Evropou s historií a scénériemi a protest proti politické nesvobodě.

Percy Bysshe Shelley (1792-1822)

- Odpoutaný Prométheus (1820) - dramatická utopická báseň, mytologicko-filosoficky o osvobození lidské myšlenky. Prométheus nakonec Jupitera porazí.

Titanismus. Démonismus (víra v demony).

Walter Scott (1771-1832)

Zakladatel historické povídky a románu. - Ivanhoe (1819) - doba Richarda Lví srdce (12.stol.) - čest, mravní uslechtilost, hrdinství, vlastenectví.

Francie

Victor Hugo (1802-1885)

Zcela jiný než angličtí autoři - aktivní politik (v nucené 20ti letém exilu nejlepší knihy). - Legenda věků - cyklus básní, lidstvo za pokrokem a humanitou. Hugo je také básník! - Chrám Matky boží v Paříži (1831) - ideální romantický příběh, velmi populární, mnohozracování. Tragika lásky, gotika, bizarnost postav, tajuplnost, kontrasty, napínavý děj. Hodnotné popisy středověkého města a

chrámu. Quasimodo, kněz Frollo, Esmeralda.

- Ubožáci (1862) - pozdně romantické, sociální kritika a realismus. Jean Valjean, policista Javert.

Stendhal (1783-1842)

Realistické rysy. - Červený a černý (1830) - Julian Sorel si klestí cestu nahoru, pokrytecky jako kněz, ženy, postřelená milénka - podplacení soudci, a on jim vmetá své pohrdání, smrt jako vzbouřenec. - Kartouza parmská (1839), Lucien Leuwen (1835)

Alfred de Musset (1810-1857)

Subjektivní. Téma lásky. - Zpověď dítěte svého věku (1836) - znát. Autobiografie - vztah k G. Sandové.

hrabě De Lautremont (1846-1870)

Předchůdce surrealistů a dadaistů.

Německo

Novalis (1772-1801)

- Hymny noci (1797) - motivy smrti (zemřela mu 13ti letá snoubenka). - Heinrich von Ofterdingen (1802) - výchovný román. Básník hledá modrý květ - symbol romantické poezie.

E. T. A. Hoffmann (1776-1822)

Romantické pohádky, strašidelné novely, groteskní povídky. Tvůrce tohoto druhu - groteskní nadpřirozeno (Scott, Poe, Wilde ad.)

Jacob (1785-1863) a Wilhelm (1786-1859) Grimmové

Podnikli celoevropský sběr lidových pohádek odborně, mezník vědecké folkloristiky. Zachovat originalitu. - Pohádky pro děti a celou rodinu (1812) - např. Vlka a sedm kůzlatek, Jeník a Mařenka.

Rusko

Alexander Sergejevič Puškin (1799-1837)

Nejznámější ruský básník, ovlivnil všechny žánry. Aktivní odpůrce nevolnictví a člen pokrokových spolků. Dohnal ruské manko na ostatní literatury. Základ moderní ruštiny. - Cikáni (1823) - Evžen Oněgin (1833) - román ve verších. Kritické zobrazení společnosti a jedinec/společnost na prahu století. - Piková dáma, Kapitánská dcera

Michail Jurjevič Lermontov (1814-1841)

- Démon (1856) - démon zavržený bohem, symbol zla, zatouží po štěstí. Cesta lásky k Tamaře neúspěšná. Zlo díky rozporu rozumu a světa, citu a přírody.

Ivan Alexandrovič Gončarov (1812-1891)

Oblomovština (pasivita, lenost). - Oblomov (1859) - dobrý člověk, ale nerozhodný a pasivní. Literární typ zbytečného člověka.

Polsko

Téma = národ a stát (rozděleno na 3 části) - vůle posvobodě, vzdor proti ponižení, tragika utrpení.

Adam Mickiewicz (1798-1855)

- Pan Tadeáš (1834) - národní epos, komplikovaný příběh zemanských rodin. Tadeášův otec nový Polák, překlenuje starošlechtickou sobeckost a boj za vlast bez předsudků.

Další

Sándor Petöfi (1823-1849)